

Rad koronnych obojego narodu, a okrom takowych przyczyn, które pismem i słowem Bożym są wyrażone, żadnych <okazyj> do niemieszkania powinnego w małżeństwie albo do rozvodu szukać sobie nie będziemy.

Kondycyje wszystkie przez posły K.J.Mci Francuskiego, Brata naszego, i imieniem naszym podane i umocnione wypełnić we wszystkim powinni będziemy i słowem naszym przyrzekamy to wszystko i co by jednokolwiek jeszcze wolności praw swych Stany koronne obojego narodu nam przy koronacyjej podały, przymujemy i przyjąć mamy, poprzysiąc, utwierdzić i na potomne czasy mocno chować, trzymać, wypełnić powinni jeźdźmy i obiecujemy pod wiarą i przysięgą naszą i słowem naszym przyrzekamy, utwierdzamy, umacniamy na wieczne czasy.

A jeźlibymy (czego Boże uchowaj) co przeciw prawom, wolnościom, artykułom, kondycjom wykroczeni albo czego nie wypełnili, tedy obywatele koronni obojego narodu od posłuszeństwa i wiary nam <powinny> wolne czyniemy.

Stanowiono i pisano to wszystko przez Rady koronne obojego narodu, Rycerstwo i Stany wszech państw do Korony należących na sejmie pospolitym <electionis> pod Warszawą przy wsi Kamieniu dnia 17 maja r. Bożego 1573.

SEJM KORONACYJNY W KRAKOWIE
22 LUTEGO – 2 KWIETNIA 1574 R.

Confirmatio iurium (1574 r.)

Tekst: *Volumina Legum: Przedruk zbioru praw staraniem XX. Pijarów w Warszawie, od roku 1732 do roku 1782*, t. 2 (Petersburg: Nakładem i drukiem Józafata Ohryzki, 1859), f. 864-867, 135-137

Confirmatio Iurium Henrici Regis.

Henryk z łaski Bożej Krol Polski, Wielkie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantckie, etc. Xiążę Andegaweńskie, Borbońskie, Alewreńskie, etc.

1. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu to będzie wiedzieć należało, oboiego stanu tak duchownego iako y świeckiego, Arcybiskupom, Biskupom, Woiewodom, Kasztellanom, Starostom, Dignitarzom, y Urzędnikom Koronnym y Ziemskim, y wszemu Rycerstwu y miastom, wiernie Nam miłym, łaskę naszą Krolewską.

2. Iżeśmy z woli a przejrzenia miłego Boga, za wolnym was wszystkich obraniem, na tey Krolewskiej Stolicy tey sławney Korony Polskiej usiedli: po łasce Bożej tę nayprzednieyszą powinność naszą bydź rozumiemy, abyśmy tę Koronę w całości y iedności zachowali a wszelakim tym rzeczom, ktoreby

do tego zawadzały, wszelaką radą y staraniem naszym zabiegali. Aby tedy y za tym Stanow Koronnych, z tego Seymu Koronacyi naszej roziachaniem, do snadnego rozumienia, a potym ułacnienia spraw Rzeczypospolitey przyszło, y nasze ktemu sprawy inaczey wykładane nie były, niżli słusznie wykładane bydź maią. Zdało się Nam do wiadomości wszech podać, co się natym Seymie Koronacyi naszej działo. Iakośmy tedy wielką pociechę ztąd mieli, gdy Nam Posłowie Koronni do Francyi odnieśli, z iaką chęcią, z zgodą, miłością, iesteśmy od was mimo insze kompetytory na to Krolestwo obrani, y w iakiey całości Rzeczypospolitey waszey, y opatrzeniu przeciwko wszelakiemu niebezpieczeństwu Koronnemu domowemu, y postronnemu, iakieśmy potym, do tey Korony szczęśliwie przyiachawszy, za łaską miłego Boga, sami oczyma naszymi oglądali: z czegośmy y My pociechę nie małą wzięli, y wyście na wszem świecie sławę otrzymali. Takeśmy to tam odprawiwszy, co na on czas Panowie Posłowie Koronni, do Nas do Francyi przysłani, żądali: dogadzaiąc w tak wielkim a sławnym akcie, przed oczyma wszech ludzi na świecie, y mniemaniu naszymu, y sławie narodu waszego, prawie mało czasu ku słuszney w drogę wyprawie maiąc: y inne wielkie, trudne, a ważne onego Krolestwa sprawy, ktorchmy na sobie przez kilka lat, za zleceniem Krola IMci Francuzkiego Brata naszego nieśli, z siebie składaiąc: udaliśmy się do Korony Polskiej w drogę daleką, y czasu trudnego: wezwaniu Bożemu, expektacyi waszey, y potrzebom tey Korony folgując, a opuszczaiąc na wieki Matkę y Bracią, y wszystkie powinowate swe: nie przez żadne bogactwa, będąc y na tym kontenci, co z łaski Bożej mamy: nie przez zdrożną a zbytnią chęć krolowania y panowania, na którym Nam y tam nie schodziło: nie dla próżney chwały y władzy, ale z prawego a Chrześcijańskiemu Xiążęciu przystoynego umysłu y przedsięwzięcia, gdy Nam ta chęć ku wam prawie od samego Pana Boga przystąpiła, bez wszego wątpienia, ku wszelakiemu dobremu waszemu y sławie naszej, abyśmy temu Krolestwo tak mężnemu, y Rycerstwu tak walecznemu y rozrodzonemu, ku rozmnożeniu sławy y rozszerzeniu granic, y nieprzyiaciół tey Korony poniżeniu, wodzem byli: ktore same przyczyny Nam do tey sławney Korony chęć y serce uczyniły. Ktorą drogę naszą przez Niemieckie ziemie odprawiwszy, gdyśmy na granice tego Krolestwa y Państwa Nam od Boga przeyrzanego, y od was zleconego, przyiechali: iesteśmy ze wszelaką uczciwością y wdzięcznością, przez te, ktorymeście to byli zlecili, przyięci y przywitani: y wszędyśmy przez wszystkę Koronę przyimowani wdzięcznie y przystoynie byli, aż do samego miasta głównego stołecznego Krakowa, gdzie Nam od wszystkich, tak Panow Rad, iako y Posłow Stanu Rycerskiego, y od wielu Rycerstwa przystoyna wdzięczność, z wielką ozdobą y sławą tey Korony, na wszem pokazana była. Co wszystko, iaką chęć w sercu naszym

pobudziło ku miłowaniu narodu Polskiego, y pomnażaniu sławy y pożytkow tey sławney Korony, łącno to każdy u siebie uważć może. A co więcey, gdy do Koronacyi przyszło, tam Nam dopiero nie tylko Panowie Rady, ale y Posłowie Ziemscy bracia wasi taką wdzięczność pokazali, że z wielką ochotą do niey przystąpili: prawie się spolnie iedni z drugimi do tego uprzedzając. Czym prawie onę doskonałą y życzliwość y chęć swoię na elekcyi przodkiem, potym w posyłaniu tak zacnych Posłow, y w przyięciu naszym Nam pokazaną zawarli y zapieczętowali: zwierzając Nam wszystkich praw, swobod y majątności swych; y tego wszystkiego co iest naysmilszego po Panu Bogu, to iest sławy y zdrowia swego. To wszystko w ręce ku sprawie y obronie dając y zlecając, za poprzysiężeniem naszym y za pomazaniem naszym, y włożeniem Nam Korony y inszych *insignia Regni* podaniem przez ręce I. Mci Xiędza Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Koronatora Krolow tey sławney Korony. Doczego też przystąpiła przysięga Stanow Koronnych Nam uczyniona. Ktore to wielkie a ważne akty, iż w takiej zgodzie, miłości, iedności tey Korony, y wszystkicy Rzeczypospolitey odprawione są, mamy zaprawdę wszyscy za co Panu Bogu dziękować: prosząc go, aby tak iako począł, wszystko ku czci a chwale swey, ku dobremu nie tylko tey Korony, ale y wszystkiego Chrześcijaństwa, sprawować, y naszym radom a sprawom na wszem miłościwie błogosławić raczył. A ponieważ przy Koronacyach swych Krolowie Polscy, sławney pamięci Przodkowie nasi, konfirmacye listowne wszystkie Rzeczypospolitey zwykli dawać: gdy do tego przyszło, żeśmy o konfirmacye byli żądani, tedyśmy iey zaraz pozwolili takim obyczaiem, iakim Przodkowie Nasi Krolowie Polscy konfirmacye dawali: którąśmy wszystkie Koronne Polskie, y W. X. Lit. y wszystkich Państw y Ziem Koronnych (dismembracyi w Rzeczypospolitey szkodliwej przestrzegając) prawa, statuta, swobody, wolności, przywileie, tak pospolite, iako y każdemu z osobna stanu wszelakiego potwierdzili. Iakoż y teraz ieszcze *ex superabundanti* y tym listem naszym potwierdzamy, y każdym innym według potrzeby potwierdzić iesteśmy gotowi. *Caeterum*, co się tknie *controversos articulos*, o których nietylko tu, ale ieszcze y we Francyi był niemały spor: tedy o nich na Seymikach Powiatowych od Nas sprawę dostateczną wezmiecie. A My sami na ten czas, chociaż po takich pracach y fatygach naszych, sobie folgować nie będziemy: ale powinności swey, tak w sądziech y w opatrowaniu pokoju pospolitego, iako y w rozsyłaniu poselstw do wszystkich Panow chrześcijańskich y pogańskich, y do Ziem Koronnych, rozmnażając pokoy y sławę zacnego narodu Polskiego, y Krolestwa naszego, chociaż w takim obnażeniu y zniszczeniu skarbu Koronnego, iakeśmy zastali, chętnie się do tego sami z osoby swey przykładając, a wszystkie rzeczy ku dalszemu dobremu postępku, iako tego potrzeba niesie; a ile tak zrazu bydź może,

wedle naywiększey możności naszej ułacniając, dosyć czynić będziemy, y iuż czynimy. A iak tym pisaniem naszym wszem wobec, y każdemu zosobna oznaymujemy, że My iakośmy są z łaski a przeyrzenia Bożego a zgodnego wszech Stanow tey Korony przyzwolenia, Krolem Polskim obrani, żądani, wezwani, y przyprowadzeni: takeśmy iuż za tąż łaską a błogosławieństwem Bożym, wszystkich zgodnym przyzwoleniem, w Krakowie na zamku w kościele S. Stanisława koronowani, z podaniem od wszystkich Stanow y Rycerstwa powinnego posłuszeństwa. Gdzieśmy też wszystkim Koronnym narodom, tak Polskim, iako y Litewskim, prawa, statuta, przywileie wolności, swobody pospolite y własne każdemu poprzysięgli, one wszystkie wcale dzierżeć, zachowywać, y pomnażać. A iż żadne Krolestwo, żadna Rzeczpospolita bez sprawiedliwości stać nie może, porządek sądow podług starodawnego w Rzeczypospolitey zwyczaiu y biegu, gdyż się nic nowego zgodnie nie postanowiło, w mocy swey zachowujemy.

3. A tak was napominamy wszystkie poddane nasze, abyście o tym wszystkim iuż tak wiedząc, w powinnościach swych się zachowywali, przeciwko Nam y wszystkiey Rzeczypospolitey, a zwłaszcza urzędnicy, urzędow swych wszystkie powinności, według prawa, statutow Koronnych, a obyczaiu zachowanego, wypełniali: iakoby nietylko powszechnie, ale y w każdej części Rzeczypospolitey, rząd, sprawiedliwość y pokoy pospolity zachowan y opatrzon był. A o Nas tego pewni byli, że My pomniąc na wdzięczność waszą Nam pokazaną, y na przysięgę y powinność naszą Krolewską, tak w czynieniu sprawiedliwości iako y w obronie od postronnych nieprzyjacioł tak się zachować wszelakim staraniem naszym będziemy, iako dobremu a Chrześciańskiemu Krolowi będzie przystało: nie litując prace, starania, zdrowia swego. A nie tylko to cośmy przez Posły nasze ofiarowali, ale y cokolwiek *ad utilitatem publicam* tey Korony należeć będzie, wszystko to wdzięcznie a chętnie uczynimy. Więcey się oglądaiąc na dobro pospolite, niżli też na własną osobę naszą. To też sobie za pewne o was obiecuiąc, co Przodkowie nasi zawzdy po przodkach waszych, y was samych, znali. Czego wszystkiego aby większa pewność była, pieczęć naszą do listu niniejszego przyłożyć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, 22 *Aprilis* na Seymie Koronacyi naszej. Roku Bożego, MDLXXIV. Panowania naszego roku pierwszego.

Na własne roskazanie Króla I. M.

Finis actorum sub Henrico Rege.